

VIII KONGRES SOCIETAS HUMBOLDTIANA POLONORUM ŚWIAT BEZ GRANIC – NAUKA BEZ GRANIC

87-100 Toruń, ul. Gagarina 7
c/o Wydział Chemii UMK
Tel.: +48 56 611 43 08; Fax: +48 56 611 48 37
www.8kongres.humboldt.org.pl; e-mail: 8kongres@humboldt.org.pl

Sprawozdanie z

VIII Międzynarodowego Kongresu Naukowego *Świat bez granic. Nauka bez granic*
oraz sympozjum nt.

„Droga do zielonej chemii i jej technologii”

W dniach 26-30 czerwca 2010 roku w Toruniu odbył się 8 Międzynarodowy Kongres Naukowy pod tytułem: *Świat bez granic. Nauka bez granic (Welt ohne Grenzen und Wissenschaft ohne Grenzen)*. Uczestniczyło w nim około 275 osób z 12 krajów. Wśród zaproszonych gości byli m.in.: prof. Leszek Balcerowicz, prof. Zbigniew Marciniak, prof. Jerzy Vetulani, prof. Szewach Weiss, prof. Helmut Schwarz, Bp. Senior Bronisław Dembowski, prof. Michael Giersig, prof. Francesco Dondi, prof. Antonius Kettrup i wielu innych z kraju i zagranicy. Honorowy patronat nad Kongresem objęli: pan Bronisław Komorowski – Marszałek Sejmu RP, prof. Barbara Kudrycka – Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pan Radosław Sikorski – Minister Spraw Zagranicznych, prof. Helmut Schwarz – Prezes Fundacji AvH, Prof. M. Żylicz – Prezes Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, prof. Michał Kleiber – Prezes Polskiej Akademii Nauk, pan Michael Gerds – Ambasador Niemiec w RP, pan Piotr Calbecki – Marszałek Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Pan Michał Zaleski – Prezydent m. Torunia, x.Bp. Andrzej Suski, Prof. Andrzej Radziwiński – J.M. Rektor UMK. Organizatorami Kongresu byli: *Societas Humboldtiana Polonorum*, Polskie Towarzystwo Chemiczne oraz Katedra Chemii Środowiska i Bioanalitiky Wydziału Chemii UMK. Równolegle, uczestnicy Kongresu mogli wysłuchać serii wykładów poświęconych zielonej chemii i technologiom z tą problematyką związaną, która coraz szerzej stosowana jest w naszym życiu codziennym.

Ceremonia otwarcia Kongresu miała miejsce w Teatrze im. W. Horzycy w Toruniu i składało się na nią wiele atrakcyjnych wątków. Rozpoczął ją spektakl autorstwa Hanocha Lewina pt. *Zimowe ceremonie* w reżyserii Iwony Kempy a w wykonaniu aktorów toruńskiego teatru. Następnie dr M. Targowski przedstawił uczestnikom Kongresu krótki wykład nt „*Toruń i jego gotycki duch*”. Tą część inauguracji zamknął pokaz świetnego filmu promującego Toruń, jako kandydata do Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 r. reżyserii Ł. Karwowskiego. Przewodniczący Komitetu Organizacyjnego a zarazem prezes SHP prof. Bogusław Buszewski wraz z prof. M. Marianem Jaskulą (sekretarzem generalnym SHP) oraz prof. Franciszkiem Rozplochem (przewodniczącym oddziału toruńskiego SHP) powitali zebranych gości. Prezes w krótkim wystąpieniu przypomniał 21-letnią historię SHP, zwracając uwagę na doniosłe znaczenia Fundacji Alexandra von Humboldta w realizacji zadań statutowych Stowarzyszenia. Odniósł

się też do poszukiwania przez współczesnych badaczy i uczonych modelu ludzi uniwersalnych na miarę Arystotelesa, M. Kopernika czy patrona stowarzyszenia - A. von Humboldta. Następnie przywitał dostojnych gości i poprosił ich o zabranie głosu. Adresy powitalne kolejno wygłosili: p. Piotr Calbecki – marszałek województwa kujawsko-pomorskiego, dr Joachim Bleicker - konsul generalny RFN w Gdańsku, reprezentujący ambasadora RFN w Warszawie p. Michaela Gerdtsa. Następnie głos zabrał prof. Helmut Schwarz, prezydent Fundacji Alexandra von Humboldta w Bonn, a po nim p. Michał Zalewski prezydent m. Torunia, który obok ciepłych słów powitania uczestników Kongresu i przekazał w prezencie SHP kryształową figurkę „*Toruńskiego Anioła*”. Prof. A. Radziwiński, J.M. Rektor UMK, dokonał oficjalnego otwarcia Kongresu życząc jego uczestnikom owocnych obrad i długich kreatywnych dyskusji. Tę, środkową część zakończyła ceremonia wręczenia medali i wyróżnień za zasługi położone na rzecz *Societas Humboldtiana Polonorum*. Medalami SHP uhonorowani zostali dr Sven Baszio – kierownik referatu Europa w Fundacji AvH oraz prof. Edeltrauda Helios-Rybicka była prezes SHP. Ponadto profesorowie: A. Szwarz, W. Cichy, A. Borkowski, W. Ziętara, A. Strasburger, A. Radziwiński, p. P. Calbecki, dr P. Ostrega i p. G. Strączyński wyróżnieni zostali statuetką „*Laur SHP*”. Pan marszałek Calbecki wręczył prof. H. Schwarzowi replikę dzieła Mikołaja Kopernika „*De revolutionibus orbium coelestium*”. Po krótkiej przerwie wykład inauguracyjny wygłosił prof. Leszek Balcerowicz, W swoich rozważaniach poruszył zagadnienia związane z przyczyną i źródłem powstania globalnego kryzysu ekonomicznego, Odniósł się do skutków i zagrożeń oraz sposobów jego likwidacji w sensie lokalnym jak i globalnym. Pierwszy dzień obrad zakończył uroczysty bankiet. Kolejnie dni obrad odbywały się na Wydziale Matematyki i Informatyki UMK.

Kongres swoim zasięgiem tematycznym obejmował następujące zagadnienia:

- Kierunki rozwoju nauki i jej finansowanie
- Nauka w Polsce i krajach Europy Środkowej i Wschodniej
- Reforma szkolnictwa w Polsce
- Model współczesnego uczonego
- Mistrz i uczeń ciągle otwarty temat
- Język - forma i sposób komunikacji.
- Etyka w badaniach i nauce
- Zielona chemia i jej technologie
- Transfer technologii z uniwersytetu do przemysłu

Zgodnie z powyższym podziałem obrady były realizowane w trzech formach: wykłady, prezentacje posterowe i panele dyskusyjne. Należy tu zauważyć, że sesja posterowa, która dedykowana była młodym badaczom, zgodnie z wcześniej przyjętą zasadą rozszerzona była o krótką (3 – 5 min.) ustną

prezentację. Organizatorom chodziło o propagowanie uniwersalnych idei naszego patrona Alexandra von Humboldta, a więc poszukiwanie platformy porozumienia i uzupełnienia pomiędzy nauką, kulturą, religią, biznesem a polityką. To interdyscyplinarne podejście do świata SHP pragnie zaszczepić także naszym młodszych współpracownikom i wychowankom by realizować koncepcje dialogu *Mistrz-Uczeń* nawiązując w ten sposób do humboldtowskiej tradycji *Gemeinschaft von Lebrenden und Lernenden*. Stąd sesja ta realizowana była w trzech kategoriach: nauki ścisłe, humanistyczne i medyczno-biologiczne. Dla młodych adeptów nauki była to kolejna okazja do prezentacji swoich najnowszych osiągnięć badawczych, jak również zachęcenie ich do ubiegania się o stypendia naukowe finansowane przez Fundację Alexandra von Humboldta (AvH) i Fundację na rzecz Nauki Polskiej. Oczywiście obrady tej sekcji to także dyskusja z „Mistrzami” i wymiana doświadczeń naukowych ze specjalistami zaproszonymi na Kongres.

Drugi dzień obrad rozpoczęła sesja nawiązująca do początku rozwoju nauki i jej ewolucji w poszukiwaniu modelu realizacji badań wytyczonych przez czas i współczesne wyzwania. Wykłady profesorów: A. Łukaszewicza (UW Warszawa), F. Dondiego (Uniwersytet w Ferrarze, Włochy), J. Małłka (UMK Toruń) i H. Schwarza (Uniwersytetu Technicznego w Berlinie) pokazały jak poczynając od Arystotelesa, Ptolemeusza i Leonardo da Vinci poprzez Mikołaja Kopernika do Alexandra von Humboldta, reprezentując różne dyscypliny naukowe można opisać i określić model współczesnego uczonego, uczonego „uniwersalnego” i światłego. Z zaprezentowanych rozważań jednoznacznie wynika, że pomimo upływu czasu i widocznego postępu wymagania i potrzeba poszukiwania osobowości - „autorytetu” nie uległy zmianie. Podobnie jak nie uległa zmianie potrzeba poszukiwania porozumiewania się, słowem poszukiwanie wspólnego języka. Często bowiem w swoich wywodach mówiąc o tych samych sprawach w różnych dyscyplinach używamy różnej terminologii. Prof. Kalaga (Uniwersytet Śląski w Sosnowcu) przedstawił tu swój punkt widzenia zwracając uwagę na ambiwalentny dar języka. Prof. H. Kelz (Uniwersytet w Bonn) podkreślił w swoim referacie rolę komputera i komputeryzacji w porozumiewaniu się i w nauce. Prof. W. Cichy z Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu pokazał jak istotne i uprzywilejowane znaczenie ma muzyka, a zwłaszcza muzyka F. Chopina, w komunikowaniu się i „obnażaniu” uczuć i doznań estetycznych oraz w terapii medycznej.

Quo vadis science? To pytanie retoryczne, które pada nie tylko w kręgach naukowych, gabinetach polityków czy gabinetach decydentów przemysłowych czy/i biznesmenów. Próbę udzielenia odpowiedzi na to ważne pytanie podjęli: prof. Zb. Marciniak – wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Był to pelen dynamizmu, niezwykle merytorycznie przedstawiony pakiet zmian, jakie proponuje Ministerstwo w zawiązku z restrukturyzacją polityki edukacyjnej i naukowo-badawczej. Jak duże różnice istnieją w interpretacji pojęcia „granice - granic” w kontekście różnych dyscyplin naukowych, społecznych i politycznych przedstawił dr P. Doniec z Narodowego Uniwersytetu

w Charkowie (Ukraina). Jako idealny przykład wskazał układy membranowe i proces filtracji w szerokim tego słowa znaczeniu. Układy zminiaturyzowane, a zwłaszcza w nanoskali to był przedmiot rozważań prof. M. Giersiga z Wolnego Uniwersytetu w Berlinie. Pokazał jak budowane przez niego nanoukłady i nanocząsteczki wykorzystywane są zarówno w medycynie i elektronice i jak duża przyszłość czeka te opracowania. Wszystko to realizowane jest w ramach zrównoważonego rozwoju i poszukiwania nowych form edukacyjnych poprzez np. studia podyplomowe czy specjalistyczne kursy uzupełniające wiedzę. Te ważne zadanie nie tylko z naukowego, ale socjo-ekonomicznego i społecznego punktu widzenia przedstawił prof. W. Leal z Uniwersytetu w Hamburgu.

Granice ludzkiego działania i poznania z punktu widzenia etyki i moralności w nauce, medycynie, polityce czy religii stanowiło przedmiot rozważań prof. J. Vetulaniego z UJ w Krakowie. Wskazał on na znaczenie neurotransmitantów w ewolucji intelektualnej. Rozważania te kontynuowane były przez prof. J. Schuberta z Uniwersytetu w Rostoku, który zwrócił uwagę na problem znieczulenia, eutanazji i nieśmiertelności. Wskazał jak ważną rolę odgrywa współczesna anestezjologia i jej zdobycze w intensywnej terapii. Jaką rolę w tej terapii odgrywa religia i filozofia życia. Ten ostatni aspekt z punktu widzenia wyrażenia swojej woli poprzez akcję – reakcję mózgu w modelowych układach kognitywistycznych był przedmiotem wykładu prof. W. Ducha z UMK w Toruniu. Prof. H. Frank z Uniwersytetu w Bayreuth kontynuował tą tematykę w rozważaniach nt. przełamania barier i stereotypów przez współczesnego człowieka poprzez przekształcenia w technologii na rzecz środowiska naturalnego i realizację wyzwań „zielonej chemii”. Z kolei prof. A. Dąbrowski z Politechniki Poznańskiej podjął się omówienia wpływu wszechobecnego monitoringu na prawo ludzi do bezpieczeństwa i wolności osobistej. Niepełnosprawni w naszym współczesnym świecie to przedmiot debaty prof. H. Pachena z Uniwersytetu w Bielefeld. Pełna integracja tej grupy ludzi to podstawowy postulat i przesłanie tolerancji, współdziałania i współistnienia.

Tolerancja i ekumenizm stanowił przedmiot wykładu x. bp. prof. B. Dembowskiemu ordynariusza Kurii Włocławskiej. Wskazał na wyzwania i nadzieje, jakie w swym przesłaniu kieruje współczesny Kościół. Prof. Sz. Weiss z Uniwersytetu w Haifie w swoich rozważaniach zwrócił uwagę na relacje zależności kulturalnych, etnicznych i religijnych Żydów oraz nowoutworzonego państwa Izrael. Z wyjątkową umiejętnością i swadą swoje przesłanie skierował nie tylko do ludzi dojrzałych, ale do młodego pokolenia, życząc im by mogli żyć w innym lepszym, bezpiecznym świecie. To była wspaniała lekcja intelektualnej relacji „Mistrz - Uczeń”. Prof. A. Jabłoński – fizyk, twórca toruńskiej szkoły optyki kwantowej, został przedstawiony jako autorytet naukowy, moralny i etyczny przez prof. J. Szudego z UMK w Toruniu. Odnosi się to zwłaszcza do realizowanej w trudnych czasach współpracy polsko-niemieckiej. Sesję tą zakończył wykład dr W. Chańskiej z UJ w Krakowie i Uniwersytetu Warszawskiego. Autorka najnowszej książki nt. znaczenia postępów w medycynie a sensem podtrzymywania i przedłużenia życia, w kontekście pozytywnym i negatywnym, zainspirowała burzliwą

dyskusję. Koszt utrzymania życia, cierpienie, odpowiedzialność i miłość wobec bliźniego, aspekty religijne czy sfera psychologiczna, to tylko niektóre z aspektów, które były poruszane podczas tego wykładu. Wykład prof. R. Pfitznera z UJ w Krakowie nt osiągnięć kardiochirurgii i współczesnej transplantologii pokazał jak możliwe jest przeciwstawne osiągnięcie końcowego sukcesu. Autor zwrócił uwagę na znaczenie wielu dyscyplin pomocniczych i postęp technologiczny, dzięki którym możliwe jest uzyskanie tak znakomitego wyniku w ratowaniu życia i zdrowia pacjenta. Ten optymistyczny głos znalazł też swój udział w trzech debatach poświęconych:

- a) współczesnej medycynie; czy naprawdę chcemy być nieśmiertelni?
- b) barierom ekonomicznym w nauce; możliwościom i szansom dla Polski i Europy,
- c) stażom i stypendiom naukowym i ich wpływowi na rozwój młodego naukowca.

Moderatorami tych debat byli wybitni politycy i naukowcy i hierarchowie Kościoła, którzy w sposób niezwykle merytoryczny realizowali trudną i niezwykle burzliwą dyskusję międzypokoleniową na najbardziej nabrzmiałe tematy współczesnego świata. Propozycje i argumentacje dr K. Buschbecka – radcy naukowo-kulturalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych RFN (Heidelberg) oraz prof. B. Kosmowskiego z Politechniki Gdańskiej uzupełnienie o wspomnienia seniora współpracy pomiędzy Getyną a Toruniem p. dr R. Casparim. Głos prof. W. Pfeiffera z UAM w Poznaniu i prof. A. Borkowskiego z IPPT PAN w Warszawie wskazał potencjał i możliwości realizowanych badań. W podobnym tonie przebiegała debata moderowana przez prof. T. Krzemińskiego z Uniwersytetu Medycznego w Zabrzu oraz Prof. M. Jackowskiego z CM UMK w Toruniu. Głosy prof. Cz. Radzikowskiego z UM we Wrocławiu, dr M. von Grabowskiego z Wissenbourg (Francja) czy prof. J. Schuberta z Uniwersytetu w Rostocku pokazały kierunki rozwoju medycyny i farmacji tak by przedłużyć życie współczesnych. Wszystko to jest możliwe poprzez zdobywanie nowych doświadczeń i budowanie nowej świadomości. Stypendia i wymiana międzynarodowa to kierunki, które dedykowane są zwłaszcza młodemu pokoleniu. Sesja zaproponowana przez reprezentantów SHP, AvH, DAAD i FNP wskazała możliwości ubiegania się o te prestiżowe wyróżnienia. Młodzi adepci nauki mieli możliwość skonfrontowania wymogów oraz swoich osiągnięć na zorganizowanej w ramach Kongresu sesji plakatowej.

Przedstawiono 65 prezentacji posterowych. Sesja plakatowa realizowana była przez młodych badaczy, którzy obok najnowszych osiągnięć w dziedzinie nauk ścisłych, humanistycznych i medyczo-biologicznych zobligowani byli do wygłoszenia ustnych tez swoich prac. W tych trzech kategoriach międzynarodowe jury pod przewodnictwem prof. T. Sterzyńskiego wyłoniło laureatów, a nagrodami były m.in. stypendia ufundowane przez Polsko-Niemiecką Fundację na rzecz Nauki i DAAD. **W kategorii nauk biologicznych i medycznych:** Lek. Katarzyna Mitrega (Śląska Akademia Medyczna, Zabrze); **w kategorii nauk ścisłych:** dwa równorzędne pierwsze miejsca dla Igora

Maciejewskiego (Politechnika Koszalińska) i Katarzyny Wysockiej-Król (Politechnika Wroclawska); **w kategorii nauk humanistycznych:** przyznano trzy równorzędne pierwsze miejsca (stypendia) dla: Monika Kowalonek-Janczarek (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań); Paweł Nalewajko (Collegium Iuridicum, Poznań); Joanna Modrzyńska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń). Ponadto, rozdano nagrody rzeczowe w postaci sprzętu elektronicznego i książek (Aga Analityka, LECO, Witko i FNP).

W trakcie Kongresu odbyło się również walne posiedzenie członków *Societas Humboldtiana Polonorum*, na którym podsumowano ostatni, trzyletni okres działalności towarzystwa. Dokonano też wyboru nowych władz na kadencje 2010-2013. Prezesem został ponownie wybrany prof. Bogusław Buszewski z UMK w Toruniu, wiceprezesami zaś prof. Danuta Bauman (UAM Poznań) i prof. Aleksander Strasburger (SGGW Warszawa). Sekretarzem generalnym wybrano prof. Mariana Jaskulę (UJ Kraków), skarbnikiem prof. Tadeusz Krzemiński (ŚUM Zabrze) a członkami Zarządu Głównego zostali: prof. Agnieszka Fogel (UM Łódź), prof. Józef Nicpoń (UP Wrocław), prof. Andrzej Sękowski (KUL Lublin) i doc. Alfred Zmitrowicz (PAN Gdańsk).

Obok ciekawego programu naukowego, organizatorzy zapewнили uczestnikom kongresu również ciekawy i atrakcyjny program socjalny: m.in. spektakl w teatrze im. W. Horzycy, koncert kwintetu smyczkowego Multicamerata w Katedrze Św. Janów, piknik integracyjny, rejs statkiem po Wiśle oraz uroczystą kolację w Dworze Artusa. Goście kongresu mieli możliwość uczestniczenia w jednej z wycieczek po Ziemi Paluckiej i/lub szlakami Zamków Krzyżackich.

Kongres cieszył się dużym zainteresowaniem mediów i według zgodnej opinii uczestników zakończył się pełnym sukcesem organizacyjnym. Nie byłoby to możliwe bez współudziału w organizacji i finansowemu wsparciu samorządu województwa kujawsko-pomorskiego, prezydenta m. Torunia, Fundacji Alexandra von Humboldta, Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki, Polskiego Towarzystwa Chemicznego, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Deutsche Bank oraz firm: Polygen, Leco, Perlan Technologies, Witko, Sigma-Aldrich, CHEMA-ELEKTROMET.

prof. dr hab. Bogusław Buszewski
przewodniczący Komitetu Organizacyjnego
prezes ZG SHP

Toruń, 3 wrzesień 2010r.